

К. О. Горбова

аспірант

*Національної академії статистики,
обліку та аудиту*

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄС: ПЕРСПЕКТИВИ, ПРОБЛЕМИ ТА ВПЛИВ НА СИСТЕМУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Європейський вибір України, який був визначений у початковий період формування основ її зовнішньої політики, став природним наслідком здобуття країною державної незалежності.

З усіх можливих альтернатив лише євроінтеграційний курс здатний забезпечити нашій державі гідне місце в сім'ї європейських народів. Для України інтеграція в Євросоюз - це рух країни до стандартів реальної, діючої демократії та цивілізованого, соціально орієнтованого ринкового господарства. Саме тому це є стратегічною метою державної політики України.

Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України — це є найкращим способом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин.

Для України європейська інтеграція — це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Як невід'ємна частина Європи, Україна орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку.

Інтеграція України в ЄС має свої переваги і для України, і для Європейського Союзу. Для нашої держави важливого значення набувають як процес її послідовного наближення до ЄС, так і стратегічний результат цього процесу - повноправне членство в ЄС.

Угода про асоціацію України з ЄС — угода про асоціацію з Європейським Союзом України, зміст якої розроблено конкретно для України і яка має замінити угоду про партнерство та співробітництво. Угода про асоціацію між Україною та ЄС дає

змогу перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції.

Підписання Угоди про асоціацію між Європейським Союзом і Україною планувалося 28 листопада 2013 року, але не відбулося. Натомість на 3-му саміті ЄС «Східне партнерство» у Вільнюсі 28 листопада 2013 року ЄС парафував подібні угоди з Молдовою та Грузією.

На Саміті Східного партнерства 28 — 29 листопада 2013 р. тодішній Президент Янукович Угоду не підписав, що викликало бурхливі негативні реакції частини населення України, спричинивши виникнення Євромайдану. У знак підтримки почалися акції підтримки курсу України до ЄС у багатьох країнах світу. Масові протести спричинили усунення від влади Віктора Януковича та Миколи Азарова.

21 березня 2014 року у Брюсселі відбулася церемонія підписання політичної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. З української сторони угоду підписав прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк, з боку Євросоюзу — президент Ради ЄС Герман ван Ромпей, президент Європейської комісії Жозе Мануел Баррозу і голови всіх держав, що входять у ЄС. Підписано лише ті частини Угоди, які стосуються політичної взаємодії, питань безпеки та боротьби з тероризмом.

Економічну частину угоди, що передбачає створення повноцінної зони вільної торгівлі і стосуються таких питань, як доступ на ринки, торгівля енергоносіями, співпраця у сфері сільського господарства, транспорту, металургії, космосу, наукових досліджень, туризму, підприємницької діяльності, захист інтелектуальної власності, порядок розгляду спорів та умови оподаткування, Україна підписала 27 червня 2014 року.

Політичні переваги інтеграції України в ЄС пов'язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Зближення з ЄС є гарантією, а виконання його вимог — інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні. Крім того, членство в ЄС відкриє шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дозволить активізувати співробітництво у боротьбі з організованою

злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо [3, с.26].

Євроінтеграція сприятиме зростанню продуктивності економіки та темпів технологічної модернізації під впливом конкуренції на єдиному європейському ринку та забезпеченню вільного доступу до новітніх технологій, капіталу, інформації; підвищенню кваліфікації робочої сили за умов їх вільного руху в межах єдиного ринку; створенню більш сприятливого інвестиційного середовища; істотному зростанню обсягів торгівлі на ринку ЄС; створенню передумов для прискореного зростання взаємообміну в галузях з підвищеним рівнем науки та техноємності; підвищенню якості регулятивних інститутів у бюджетній, банківській, фінансовій сферах та корпоративному управлінні. Економічна інтеграція також надасть можливість використовувати фонди регіонального розвитку ЄС для прискорення виходу на вищий рівень економічного розвитку, властивий більш розвиненим країнам Євросоюзу [4, с.64].

З позитивних очікувань підписання економічної частини асоціації дасть українським компаніям змогу залучати інвестиції для модернізації своїх товарів та продукції у відповідності до критеріїв Європейського Союзу. Усі зміни, що відбуватимуться в інвестиційному кліматі будуть відбуватись поступово, а поєднання технічної допомоги та рекомендацій з боку ЄС сприятиме адаптації нових стандартів максимально гармонійно. «Надходження додаткових інвестицій відбуватиметься за рахунок не лише закордонного бізнесу іноземних держав, але й від міжнародних фінансових інституцій, зокрема ЄБРР та Світового банку, - відзначає Ірина Сушко, керівник ГО «Європа без бар'єрів». - У свою чергу це означатиме, що українські товари отримають більше можливостей та доступу не лише до ринку ЄС, але й до ринків США, Близького і Далекого Сходу та інше» [1].

Країни ЄС вже сьогодні готові інвестувати в Україну. За даними Держстату, станом на 31 грудня 2013 р. прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в економіку України з країн ЄС становили 52,7 млрд. дол. США, або 80% загальної суми ПІІ (рис. 1).

Причому інвестиції надходять абсолютно з усіх країн ЄС (не лише з Кіпру, що, як відомо, донедавна був офшорною зоною, через яку «прокручувалися» зокрема й вітчизняні капітали).

Найбільші суми ПІІ (крім Кіпру) надходять від Німеччини, Нідерландів, Австрії, Великобританії, Франції. Причому спектр видів економічної діяльності, в які вкладаються ПІІ з країн ЄС, дуже широкий. Зокрема ПІІ з Німеччини спрямовуються переважно у переробну промисловість України, з Нідерландів – у переробну промисловість, інформацію та телекомунікації, з Австрії та Франції – у фінансову та страхову діяльність. Посилення інтеграції з ЄС дасть змогу залучити ще більше інвестицій у розвиток національної економіки, зокрема для розбудови інфраструктури (рис.2).

на 31 грудня 2013 р.

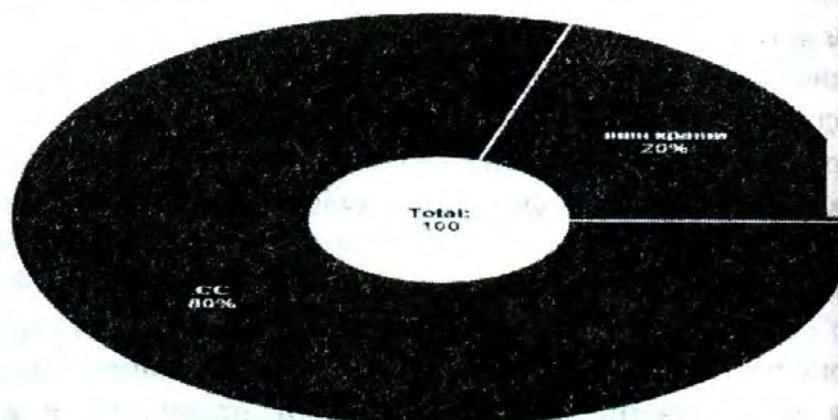

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в економіку України.

на 31 грудня 2013 р.

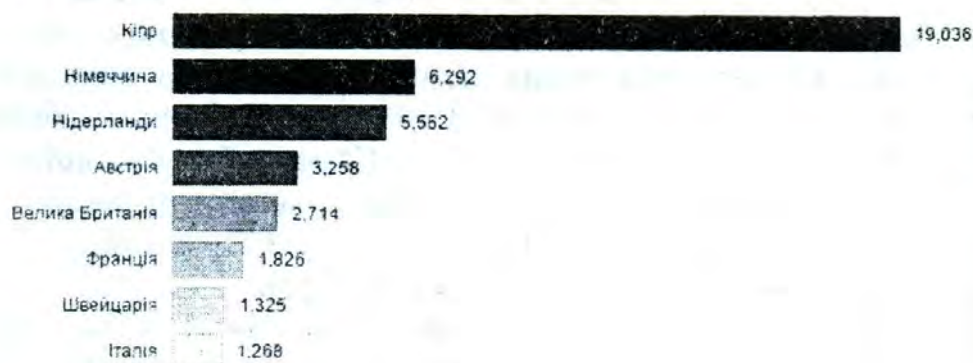

Рис. 2. Основні інвестори України з країн ЄС

Соціальні переваги членства в ЄС пов'язані з наявними тут високим рівнем соціальних стандартів і розвитку гуманітарної сфери, ефективним захистом прав працівників, розвиненою системою охорони довкілля. Наслідком інтеграції України в ЄС стануть суттєві зміни в забезпеченні права на вільне працевлаштування, адекватної оплати та безпеки праці, гарантій соціального забезпечення, належних умов життя громадян, охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту і соціального страхування відповідно до європейських стандартів.

Найсильнішою стороною ЄС є високий рівень та пріоритетність соціального розвитку. Всі країни ЄС за глобальним індексом людського розвитку входять до групи країн з дуже високим рівнем розвитку (за винятком Болгарії та Румунії, які ще залишаються в групі країн з високим рівнем розвитку, хоча й в першій десятці цієї групи). Європейські країни вирізняються збалансованістю рівня розвитку за всіма складовими індексу, тобто матеріальний добробут успішно конвертується в зростання тривалості життя та освіченості населення. «Навіть максимальний рівень інтеграції з ЄС (тобто вступ до ЄС) не несе загрози втрати національної державності. За понад півстоліття існування ЄС зазнав багато трансформацій, але він залишається спільнотою суверенних держав», - відмічає Лідія Ткаченко, кандидат економічних наук Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України імені М.В. Птухи.

Сама мета інтеграції, як доводить досвід практично всіх нових країн членів ЄС, стала потужним стимулом необхідних для цього соціально-економічних перетворень. Після розширення Україна стає безпосереднім сусідом ЄС, що визначить посилення впливу ЄС на Україну, зокрема, в контексті подальшої демократизації українського суспільства і зміцнення європейської орієнтації населення України [5].

Підписання IV розділу угоди, який стосується Зони вільної торгівлі, відкладено до 1 січня 2016 р., визначає «Поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі» Україна-ЄС (ЗВТ). Цей розділ складає 2/3 від усього обсягу основної (без додатків і протоколів) частини Угоди (156 із 245 сторінок).

ЗВТ передбачає лібералізацію торгівлі як товарами, так і послугами, лібералізацію руху капіталів та до певної міри — руху робочої сили.

Відмінною рисою ЗВТ Україна-ЄС є комплексна програма адаптації регуляторних норм у сферах, пов'язаних з торгівлею, до відповідних стандартів ЄС. Це дозволить значною мірою усунути нетарифні (технічні) бар'єри у торгівлі між Україною та ЄС та забезпечити розширений доступ до внутрішнього ринку ЄС для українських експортерів і навпаки — європейських експортерів до українського ринку. Таким чином поглиблена та всеохоплююча ЗВТ має забезпечити поступову інтеграцію економіки України до внутрішнього ринку ЄС.

У довгостроковій перспективі угода має підвищити конкурентоспроможність товарів, що виробляються в Україні, а відтак, підвищити обсяг експорту на всесвітніх ринках. Окрім того, зі зростанням якості українських товарів зміцняться позиції національних виробників на внутрішньому ринку. Водночас українські споживачі матимуть доступ до якісніших і дешевших товарів і послуг.

Створення зони вільної торгівлі не має викликати побоювань з приводу неконтрольованого потоку імпорту з ЄС через те, що:[2]

- угода є взаємною, тому інтеграція до ЄС відкриє українським товарам доступ до ринку, який складається з 500 млн споживачів;
- товари з ЄС уже широко присутні на українському ринку через невелику кількість бар'єрів. Середній рівень українських тарифів до імпорту з ЄС є досить низьким. А тому наслідки лібералізації торгівлі будуть скромнішими;
- Україна не є ключовим ринком для товарів з ЄС;
- ЄС прагне відкрити свій ринок одразу з можливістю перехідного періоду для України. Власне вітчизняний ринок не може бути повністю відкритим одразу після підписання угоди, адже українські виробники не готові до серйозної зовнішньої конкуренції. ЄС пропонує встановити десятилітній перехідний період адаптації своїх дій.[4] Окрім цього, гармонізація законодавства, адаптування стандартів та норм і побудова необхідних інституцій вимагають зовнішньої підтримки. Зважаючи на це, ЄС пообіцяв збільшити технічну та фінансову допомогу Україні.

Потенційні небезпеки інтеграції України з країнами ЄС практично однакові, з тими, що й з країнами СНД чи Євразійським Економічним Союзом, оскільки визначаються не стільки стороною інтеграції, скільки внутрішніми проблемами України.

Спрощення чи повне скасування митних режимів зовсім не гарантують розширення масштабів експорту українських товарів/послуг. Українські виробники можуть виявитися об'єктивно неконкурентоспроможними, що цілком вірогідно з огляду на структуру національної економіки, технологічну відсталість підприємств та нерозвинутість інфраструктури. Водночас імпорتنі товари/послуги стануть дешевшими та доступнішими, тобто національні виробники можуть втратити позиції навіть на вітчизняному ринку.

Низький рівень бізнесової культури, викривлені стандарти ділової етики, поширення корупційних практик серед українських підприємців та чиновників здатні звести нанівець найкращі міжнародні проекти.

Економічні загрози – передбачають можливе переміщення до України шкідливих виробництв, використання України як сировинного придатку, використання України як дешевої робочої сили.

Соціальні загрози несуть на меті поглиблення демографічного спаду, незаконна міграція та вплив кадрів.

Стосовно системи бухгалтерського обліку, то, як повідомляє УНІАН, угода про асоціацію з Європейським Союзом передбачає уніфікацію фінансової звітності для суб'єктів, які не застосовують міжнародні стандарти, і спрощення вимог до звітності малих підприємств. Також підкреслено, що з підписанням угоди Україна взяла на себе низку зобов'язань у сфері бухгалтерського обліку, в тому числі забезпечення адаптації національного законодавства до директив ЄС, що регулюють питання бухгалтерського обліку та аудиту, протягом найближчих 2 років. «Підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом відкрило для бухгалтерського ринку нові перспективи і, разом з тим, поставило перед ним серйозні завдання. Зокрема, державним органам, професійним організаціям, виданням і роботодавцям необхідно провести велику роботу з адаптації норм роботи до євростандартів», - наводяться в повідомленні слова представника Мінфіну.

Отже, з вищенаведеного випливає висновок, що шлях інтеграції України до ЄС тернистий та непростий, але він неминучий. Підписання угоди відкриє для України нові можливості та нові інвестиції. Коли закінчиться суперечка на Сході країни, то на нас чекають позитивні зміни, що торкнуться всіх сфер діяльності, у тому числі і системи бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Константин Медяник. Наслідки від підписання угоди про Асоціацію з ЄС. Інфографіка 6.06.2014
2. Сібекіна А. Ю. Різновиди асоційованих формувань та реальність укладення угоди про асоціацію між Україною та ЄС // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Науковий журнал. — 2010, № 4-5
3. Сіденко В. Розширення Європейського союзу на схід: наслідки для України / Сіденко В. // Національна безпека та оборона. — 2009. — №9. — С 25-29.
4. Сльозко О. Європейський вибір України в контексті інтеграції в ЄС / Сльозко О. // Україна у світовому економічному просторі / Ін -т економіки упр. та госп. права. — К.: Таксон. — 2008. — 246 с — С.63-81.
5. Хто є хто в Європейському Союзі.[Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.europa.eu.int/comm/igc2000/dialogue/info/offdoc>